J. Myanmar. Acad. Arts Sci. 2018 **Vol. XVI. No. 6A**

ဒဂုန်တာရာ၏ "အလှဗေဒ" မှစာပေဝေဖန်ရေးအမြင်

သူဇာအေး*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ဒဂုန်တာရာ၏ "အလှဗေဒ"မှ စာပေဝေဖန်ရေး အမြင်များကို လေ့လာ တင်ပြထားသောစာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ လေ့လာရာတွင် အလှဗေဒမှ စာပေဝေဖန်ရေး ခေါင်းစဉ်အောက်တွင်ပါဝင်သော သဘောတရား ရေးရာ စာများကို အလေ့လာခံအဖြစ် သတ်မှတ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဒဂုန်တာရာ၏ ဖြတ်သန်းခဲ့သော သမိုင်းတစ်လျှောက် အတွေ့အကြုံများက အလှဗေဒသဘောတရားများကို ဖွဲ့စည်းရာတွင် ဩဇာသက်ရောက် မှုရှိခဲ့ပုံ၊ စာပေဝေဖန်ရေးပညာရပ်တွင် အနုပညာခံစားမှု၊ စစ်ဆေးခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာခြင်း သိပ္ပံသဘောနှင့် အတွေးအခေါ် အဘိဓမ္မာသဘောများ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားပုံ တို့ကို လေ့လာတင်ပြ ထားပါသည်။ စာပေဝေဖန်ရေးကို စိတ်ဝင်စားသူများ သည် "အလှဗေဒ"ကို လေ့လာခြင်းဖြင့် ဝေဖန်ရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာ များကို ကောင်းစွာသိရှိစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ – စာပေ၊ အနုပညာ၊ ဝေဖန်ရေး၊ စံ၊ အကောင်း အညံ့၊ အကဲဖြတ်၊ ခေတ်ပြိုင်၊ တန်ဖိုးဖြတ်ချက်

နိဒါန်း

စာပေဝေဖန်ရေးသည် စာပေအနုပညာ ပစ္စည်းတစ်ရပ်ကို လေ့လာသုံးသပ်၍ တွေ့ရှိရသော အကြောင်းခြင်းရာ၊ အချက်အလက်များ၊ သဘောများကို ဖော်ထုတ် တင်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စာပေဝေဖန်ရေးလုပ်ငန်းသည် အလွန်သိမ်မွေ့နက်နဲပြီး စာပေအကြောင်း ရပ်တိုင်းတွင်ရှိသော သီးခြားနောက်ခံသမိုင်းကြောင်း၊ သီးခြားအတတ် ပညာနှင့် သီးခြားလက္ခဏာရပ်များကို လေ့လာ ထည့်သွင်းဝေဖန်ရသော ပညာရပ် တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ အလှဗေဒမှ ဆရာကြီးဒဂုန်တာရာ၏ ဝေဖန်ရေးအမြင်ကို လေ့လာ တင်ပြရာတွင် ဆရာကြီး၏ စာပေအတွေ့အကြုံ၊ လူထုအဖွဲ့အစည်း များတွင် ပါဝင်ခဲ့သော အတွေ့အကြုံ၊ သမိုင်းခေတ်လှုပ်ရှားမှု အတွေ့အကြုံများက စာပေ ဝေဖန်ရေးအမြင်များပေါ်တွင် ဩဇာသက်ရောက်လျက် ရှိကြောင်းကို လေ့လာတင်ပြ ထားပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် ပြည်သူ့အကျိုးပြုစာပေများ၊ အမျိုးသားစာပေများ ထွန်းကားရေးတို့ အတွက် တစ်ဘက်တစ်လမ်းမှ အထောက်အကူပြုနိုင်ပြီး မြန်မာ

* ဒေါက်တာ၊ တွဲဖက်ပါမောက္ခ၊ မြန်မာစာဌာန၊ ပြည်တက္ကသိုလ်

စာပေ လေ့လာသူ များအတွက် လည်း ဆရာကြီးဒဂုန်တာရာ၏ စာပေဝေဖန်ရေးနှင့် ပတ်သက်သော အသိအမြင်များ ကို မှတ်သားသိရှိနိုင်မည်ဟု မျှော်မှန်းပါသည်။

၁။ စာပေဝေဖန်ရေးဟူသည်

ဝေဖန်ရေးဟူသည် အကောင်းနှင့်အညံ့ကိုခွဲပြသော အမှန်နှင့်အမှား သစ္စာနှင့်မုသား၊ တရားနှင့် မတရား၊ ဓမ္မနှင့်အဓမ္မတို့ကို ခွဲခြားပြသော လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ဝေဖန်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို မြန်မာစာအဖွဲ့ကထုတ်ဝေသော မြန်မာအဘိဓာန်၌ “(၁) အကောင်းအဆိုး ကို သုံးသပ်စိစစ်သည်၊ အကောင်း အဆိုးကို ခွဲခြားညွှန်ပြပြောဆိုသည်။ (၂) စိတ်ဖြာ ခွဲဝေသည်။ ဝေဖန်ချက်၊ ဝေဖန်သုံးသပ် တင်ပြချက်”[၁] ဟု ဖွင့်ဆိုပြထားသည်။ ထို့ကြောင့် စာပေဝေဖန်ရေးဟူသည် “စာပေတစ်ရပ်၏ အကောင်းအညံ့ကို ကြောင်းကျိုး ယုတ္တိသာဓကတို့ဖြင့် ခိုင်လုံစွာ ခွဲခြားပြသခြင်း”[၂] ပင်ဖြစ်သည်။

စာပေဝေဖန်ရေးတွင် ဂန္ထဝင်မြောက်ခြင်း၊ အရေးအဖွဲ့ရှင်းလင်းခြင်း၊ ရသ မြောက်ခြင်း၊ ဘဝသရုပ်ဖော်ဖြစ်ခြင်း စသောစံတစ်ခုခုဖြင့် တန်ဖိုးဖြတ်ရသည်။ တန်ဖိုး ဖြတ်ခြင်းသည် ဝေဖန်သူ၏ လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ စာပေအနုပညာတစ်ရပ်ကို ဝေဖန်ရာ တွင်–

> “စာပေ၌ အမှန်တကယ်စိတ်ဝင်စားပြီး စာပေအဆင့်ကို မိမိတို့ ကိုယ်တိုင် အထိုက်အလျောက် သတ်မှတ်နိုင်သော ပညာအရည် အချင်း ရှိသော စာဖတ်သူတို့သည် ပညာအခြေခံကြီးမားသော စာပေပညာရှင်တို့၏ စာပေဝေဖန် အကဲဖြတ်ချက်များ၊ စာပေ သဘောတရားရေးရာ၏ ပြချက်များကို ဂရုပြု ဖတ်ရှုကြပါ သည်။”[၃]

ထို့ကြောင့် စာပေဝေဖန်ရေးဆရာသည် မိမိသိသမျှ၊ မြင်သမျှဖြင့် ဝေဖန်လျှင် တစ်ဖက်သတ်ကျပြီး မျှတမှု မရှိနိုင်သောကြောင့် သူ့ဘက်ကိုယ့်ဘက် နှစ်ဘက် မြင်နည်းကို အသုံးပြုကျင့်ရှိရန် လိုပါ သည်။

ဆရာမြသန်းတင့်က ကျွန်တော်ဆက်၍ရေးချင်သောဝတ္ထုများ စာအုပ်နိဒါန်း၊ “စာရေးသူမှ စာဖတ်သူသို့”တွင် စာပေဝေဖန်ရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး သူ၏သဘောထား အမြင်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြ ခဲ့သည်။

---

[၁] မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၁၉၉၁၊ ၅၂။
[၂] ဇော်ဇော်အောင်၊ ၂၀၀၀၊ ၁၅၁။
[၃] တက်တိုး၊ မြဇင်၊ ၁၉၈၆၊ ၁၀၀။

> "အိမ်ခန်းသည် တံမြက်စည်းမလှည်းလျှင် ဖုန်တက်လိမ့်မည်။ မျက်နှာ မသစ်လျှင် ညစ်ပတ်လိမ့်မည်။ ပိတ်နေသောမြောင်းကို မဆယ်လျှင် ပုပ်လိမ့်မည်။ စာရေးဆရာတစ်ယောက်သည် ကိုယ့်ကိုယ်ကို ဝေဖန်ရေးလုပ်ရမည်။ စာဖတ်ပရိသတ်၏ ဝေဖန်ရေးကိုလည်း ကြိုဆိုရပါမည်။ စာရေးသူ တစ်ယောက်သည် ဝေဖန်ရေးကို မခံနိုင်လျှင် ဖုန်တက်နေလိမ့်မည်၊ ပုပ်စော် နံနေလိမ့်မည်၊ ဝေဖန်ရေးမှန်သမျှကို ကြိုဆိုရလိမ့်မည်။"[၁]

ဟု ဖော်ပြထားသည်။

ဆရာဇော်ဇော်အောင်က သူ၏ စာပေသဘောတရားနှင့် စာပေဝေဖန်ရေး အခြေခံကျမ်း စာအုပ်တွင် စာပေဝေဖန်ရေးကို အခြားသော အနုပညာဝေဖန်ရေးများနှင့် မရောနှောအောင်–

> "စာပေ ဝေဖန်ရေး/ LITERARY CRITICISM ဟု သုံးလေ့ရှိသော်လည်း ဝေဖန်ရေး/ CRITICISM တစ်လုံးတည်းသုံး၍လည်း ရပါသည်။"[၂]

ဟူ၍ဖော်ပြထားပါသည်။

> "CRITICISM ဟူသောဝေါဟာရကို ပုံနှိပ်စာလုံးအဖြစ် စတင်သုံးစွဲသူမှာ အင်္ဂလိပ်၊ ကဗျာဆရာ၊ ပြဇာတ်ဆရာနှင့် စာပေဝေဖန်ရေးဆရာ ဒရိုင်ဒင်/ JOHNDRYDEN (1631-1700) ဖြစ်ကြောင်း အမှတ်အသားရှိသည့် (1677)တွင် ထုတ်ဝေသော စာအုပ်တစ်အုပ်၏ နိဒါန်းတွင် သုံးခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ ဝေဖန်ရေးဆရာ CRITIC ဟူသော ဝေါဟာရက တော်တော်စော၍ ပေါ် ပေါက်ခဲ့ကြောင်းသိရ၏။ CRITIC ကို စတင်သုံးသူမှာ ဘေကွန် FRANCIS BACON (1561-1662) ဆိုသော အင်္ဂလိပ်ဒဿနဆရာနှင့် စာတမ်းဆရာကြီး ဖြစ်၏။ (1605)ခုနှစ်တွင် စတင်ပေါ်ပေါက် သုံးစွဲသည်ဟု သိရ၏။"[၃]

ဝေဖန်ဟူသောစကား၏ မူလအဓိပ္ပာယ်မှာ အကောင်းအဆိုး ခွဲခြားပြခြင်းကိုစွဲ ဟု ပြောနိုင်သည်။ "အကောင်းအဆိုး(ဝါ)အညံ့ ခွဲခြားပြရာတွင် အကြောင်းအကျိုး

---

၁ တက်တိုး၊ မြဇင်၊ ၁၉၈၆၊ ၁၀၉။

၂ ဇော်ဇော်အောင်၊ ၂၀၀၀၊ ၃၆။

၃ –ယင်း–၊ ၁၃၄။

ပါဝင်ရသည်။ ယုတ္တိ သာဓက၊ အထောက်အထား လုံလောက်စွာပေးရသည်။ အကဲဖြတ်ခြင်းဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။ ထိုသို့ "ကောင်း ညံ့ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းပါမှ "ဝေဖန်ရေးအရာမြောက်သည်"[၁] ဟု နားလည်အပ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် စာပေတစ်ရပ်၏ အကောင်းအညံ့ကို ကြောင်းကျိုးယုတ္တိ သာဓကတို့ဖြင့် ခိုင်လုံစွာခွဲခြား ပြသခြင်းသည် စာပေဝေဖန်ရေးဖြစ်သည်။ မည်သည့်ဝေဖန်ရေးမျိုးတွင်မဆို၊ မည်သည့်ခေတ်ကာလတွင်မဆို၊ ဝေဖန်ရေးလုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်ရာတွင် အခြေခံသောသီဝရီများ၊ အသုံးပြုသော စနစ်များကို လိုက်၍ "ဝေဖန်ရေးအမျိုးအစား" များ ကွဲပြားခဲ့ပြီး "ဝေဖန်ရေးသီဝရီ" ဟူ၍လည်း အမျိုးမျိုးကွဲပြား တည်ရှိလာပါသည်။ ယင်းသည် စာပေလေ့လာမှု၏ ကဏ္ဍကြီး တစ်ရပ်အဖြစ် ရှိခဲ့ပါသည်။

စာပေဝေဖန်ရေးတွင် လုပ်ငန်းတာဝန်နှစ်ရပ်ရှိသည်။ ပထမလုပ်ငန်းမှာ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းခြင်း၊ (Interpretative Function) လုပ်ငန်းတာဝန်ဖြစ်ပြီး ဒုတိယလုပ်ငန်းတာဝန်မှာ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း (Evaluative Function) လုပ်ငန်းတာဝန်ဖြစ်သည်။ "ပညာရပ်တို့၏သဘာဝအရ ထိုနှစ်ခုသည် ဆက်စပ်နေသည်။ သီးခြားဆောင်ရွက်ကြသည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ရောနှောပေါင်းစပ် နေသည်ကို သတိပြုရပါမည်။ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုရင်းနှင့်ပင် ထိုဝတ္ထု၏ ကောင်းသော အချက်အလက်များ ပေါ်ထွက်လာသည်။ ကောင်းသောအခြင်းအရာ အချက်အလက်များ ပေါ်ထွက်လာခြင်းသည် တန်ဖိုးများထွက်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုတန်ဖိုးတို့ကိုစိစစ်၍ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် ဆက်စပ်နေသောသဘော တစ်ပြိုင်နက်တည်းဖြစ်ပေါ်သော သဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။"[၂]

ထိုသို့ဝေဖန်ပြီး တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းသည် ဝေဖန်ရေး၏လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ဝေဖန်ခြင်း (Criticism)နှင့် တန်ဖိုးထားခံစားခြင်း(appreciation) တို့သည် ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ တန်ဖိုးထားခံစားခြင်းသည် မည်သို့ရသမြောက်ကြောင်း၊ နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်ကြောင်း၊ စာ၏ကောင်းကွက် များကိုသာ ဖော်ထုတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဝေဖန်ခြင်းမှာမူ အကောင်းအဆိုးကို ခွဲခြားပြခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ပညာရပ်ဆန်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

၂။ စာပေဝေဖန်ရေးအစဉ်

စာပေတစ်ရပ်၏ အကောင်းအညံ့ကို ကြောင်းကျိုးယုတ္တိသာဓကတို့ဖြင့် ခိုင်လုံစွာခွဲခြားပြသခြင်းသည် စာပေဝေဖန်ရေးဖြစ်သည်။ မည်သည့်ဝေဖန်ရေးမျိုးတွင်မဆို၊ မည်သည့်

---

၁ –ယင်း–။

၂ ဇော်ဇော်အောင်၊ ၂၀၀၀၊ ၁၆၇။

ခေတ်ကာလတွင်မဆို ဝေဖန်ရေးလုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်ရာ၌ သတ်မှတ်ထားသော အစဉ်အတိုင်း လုပ်ဆောင်ရသည်။ DIV, AIE, VRN စသည့်ဝေဖန်ရေးအစဉ်(သို့) စာပေလေ့လာမှုအစဉ်များသည် ဝေဖန်ရေးပင် ဖြစ်သည်။

DIV အစဉ် ဆိုသည်မှာ "D = DESCRIPTION ဖော်ပြခြင်း၊ I = INTERPRETATION ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ V = VERDICT တန်ဖိုးဖြတ ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

စာတစ်ပုဒ်(ကဗျာတစ်ပုဒ်၊ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်)ကိုဝေဖန်ရာတွင် ပထမဆုံးအဆင့်မှာ စေ့စေ့စပ်စပ် အသေအချာဝင်စား၍ဖတ်ရှုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဖတ်ရှု၍စာပါ အချက်အလက်အခြင်းအရာများကို သေချာစွာ မှတ်သား၍ ဖော်ပြခြင်းကို D/ DESCRIPTION ဟုနားလည်အပ်ပါသည်။ ဝတ္ထုဆိုလျှင် ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကွက်၊ ယင်းတို့၏အစီအစဉ်၊ ဇာတ်ဆောင် သရုပ်ဖော်မှု၊ အချိန်ကာလ၊ ဝန်းကျင်နောက်ခံ၊ ပြောစကားများ၊ ရှုထောင့်၊ ဘာသာစကား၊ အသုံးအနှုန်း၊ အလင်္ကာတင်စားချက်များ၊ ဝါကျတည်ဆောက်ပုံ(အတိုအရှည်အစသည်) စကားလုံး၊ စကားလုံးဖွဲ့ပုံ အစရှိသော အချက်အလက်အခြင်းအရာ အားလုံးကို ဖော်ပြရပါသည်။"[၁]

ဒုတိယအဆင့်မှာ ထိုတွေ့ရှိမှတ်သားထားသမျှ အချက်အလက် အခြင်းအရာများကို ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အဓိကလုပ်ငန်းဖြစ်၏။ စာပေအနုပညာ ပစ္စည်းအနေနှင့်ပြောရလျှင် အဓိပ္ပာယ်များကို ဖော်ထုတ်ဖို့လိုအပ်သည့်အခါတွင် ဖော်ထုတ်ရပါမည်။ ဖော်ထုတ်ခြင်းဟူသည် ရှင်းလင်းခြင်း ဖွင့်ဆိုခြင်းပင်ဖြစ်၏။ ရှေးဟောင်းပျို့ကြီး၊ ကဗျာကြီးများဖြစ်လျှင် အဓိပ္ပာယ် ငုပ်သော ဝေါဟာရများ၊ ပေါရာဏများ၊ ပါဠိသက္ကတ စကားလုံးများကို အဓိပ္ပာယ်ပြန်ခြင်း၊ အဓိပ္ပာယ်ပေးခြင်း လိုအပ်ပါသည်။

တတိယအဆင့်တွင် တန်ဖိုးဖြတ်ရပါသည်။ "တန်ဖိုးဖြတ်ချက်(ဝါ) ဆုံးဖြတ်ချက် VERDICT ပေးရပါသည်။ အထက်အဆင့်(၂)ဆင့်မှာ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော လုပ်ငန်းများ မှာ ရရှိခဲ့သည့် အချက်အလက်အခြင်းအရာများနှင့် ယင်းတို့၏ အဓိပ္ပာယ် အနက်သဘောများကို စေ့စပ်စွာလေ့လာသုံးသပ်၍ ဤကဗျာကောင်းသည်၊ ဤဝတ္ထုကောင်းသည် စသည်ဆုံးဖြတ်ချက် (ဝါ)တန်ဖိုးဖြတ်သည်။ ထိုသို့ တန်ဖိုးဖြတ်နိုင်ဖို့အတွက် အထောက်အထားများ ခိုင်မာစွာလိုအပ် သည်။"[၂]

[၁] ဇော်ဇော်အောင်၊ ၂၀၀၀၊ ၁၅၃။

[၂] -ယင်း-။

AIE အစဉ်ဆိုသည်မှာ A = Analysis စိစစ်ခြင်း၊ I = Interpretation ဖွင့်ဆို ရှင်းလင်း ခြင်း၊ E = Evaluation တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ဤအစဉ်သည် DIV အစဉ်နှင့် သဘော ခြင်းတူပါသည်။

VRN အစဉ်ဆိုသည်မှာ "V = VERDICT တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း၊ R = REASON အကြောင်း ပြခြင်း၊ N = NORM စံသတ်မှတ်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

ဤအစဉ်သည်လည်း အမြင်ဆန်းသော်လည်း အခြေခံအားဖြင့် မကွဲပြားပါ။ ကောင်းသည်၊ ညံ့သည်ကို ရေးဦးစွာဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။ ထိုသို့ဆုံးဖြတ်နိုင်ဖို့အတွက် စာတစ်ပုဒ် (ကဗျာ/ ဝတ္ထု)စသည်တို့ကို ကောင်းစွာဖတ်ပြီးဖြစ်သည်ဟု ယူဆထားရ ပါမည်။ ကောင်းစွာဆိုသည်မှာ အလေးအနက်စေ့စေ့စပ်စပ် အာရုံဝင်စား၍ ဖတ်သည် ဟုဆိုလိုသည်။ ဖတ်ပြီး၍အကြောင်းခြင်းရာများ အချက်အလက်များကို သိရှိပြီးဟု လည်း နားလည်ထားပါသည်။ VERDICT ပေးပြီးသည့် နောက် ဒုတိယအဆင့်တွင် REASON အကြောင်းပြချက် ပေးရပါသည်။ ဤအချက်အလက်များ၊ ဤအခြင်းအရာ များကြောင့် ကောင်းသည်ဟုဆိုနိုင်သည်။ ဤအချက်အလက်များ၊ ဤအခြင်းအရာ များကြောင့် ညံ့သည်ဟုဆိုနိုင်သည် စသည်ဖြင့်အကြောင်းပြရပါမည်။ အကြောင်း ပြချက် မပါဘဲ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း မလုပ်သင့်ဟုပင်ဆိုရပါသည်။'[၁] နောက်တစ်ဆင့်မှာ "(ကောင်းသည်၊ ဘာ့ကြောင့် ကောင်းသည်ဟုပြောပြီးနောက်) စံ NORM သတ်မှတ် ပေးပါသည်။ ဤသို့သော အချက်အလက် အခြင်းအရာများနှင့် ဤသို့သော အဓိပ္ပာယ်များ၊ အနက်သဘောများရှိသည် "ကောင်းခြင်း၏စံ" များဖြစ်သည်။ ဤသို့ သော အချက်အလက်အခြင်းအရာများ၊ ဤသို့သော အဓိပ္ပာယ်များ၊ အနက် သဘော များ ကင်းမဲ့ခြင်းသည် "မကောင်းခြင်း၏ စံ" များ ဖြစ်သည်ဟု ယေဘုယျ ဥပဒေ သဘောကို သတ်မှတ် ပေးလိုက်ပါသည်။"[၂]

အနုပညာပစ္စည်းတစ်ခုကို တန်ဖိုးဖြတ်ရန်အတွက် တွေ့ရှိသော အချက် အလက် အခြင်းအရာများကြောင့် မိမိတွင် ဤသို့ခံစားရသည်ဟု ပြောဆိုရုံသက်သက် သည် တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းမဟုတ်။ မိမိခံစားမှုကို ပြောပြနေခြင်းသာဖြစ်သည်။ တန်ဖိုး ဖြတ်စံများမပါ။ ဤဝတ္ထုကောင်း သည်၊ ဤကဗျာညံ့သည် စသည်ဖြင့်ပြောခဲ့လျှင် ခိုင်လုံသောအကြောင်းပြချက်၊ ခြေမြစ်သော အထောက်အထား၊ ယုတ္တိသာဓကတို့ ပါရှိရမည်။"

၁ ဇော်ဇော်အောင်၊ ၂၀၀၀၊ ၁၅၇။

၂ –ယင်း–၊ ၁၅၈။

ထို့ကြောင့် ဝေဖန်ရေးအစဉ်အရ မည်သည့်ဝေဖန်ရေးအမျိုးအစားကိုမဆို သဘောထား သီဝရီမပါဘဲ ဝေဖန်၍မရနိုင်ကြောင်း၊ ထိုဝေဖန်ရေးအစဉ်တို့သည်လည်း ယန္တရားဆန်သော ပုံသေနည်း၊ ဖော်မြူလာနည်း မဟုတ်ကြောင်းကိုလည်း မှတ်သား ရပါသည်။

၃။ ဒဂုန်တာရာ၏အလှဗေဒမှစာပေဝေဖန်ရေးအမြင်

ဆရာကြီးဒဂုန်တာရာသည် သူ၏စာပေဘဝတွင် ဂန္ထဝင်ဟန်ကဗျာကိုဖွဲ့ဆိုခဲ့ပြီး ရသဟန်ခရီးသွား မှတ်တမ်း၊ ရသဟန်သမိုင်း၊ အမှတ်တရမှတ်တမ်း ရသဟန် ရုပ်ပုံလွှာ အဖွဲ့အနွဲ့များကို ရေးသား ခဲ့သည်။ အသက် (၂၀)အရွယ်တွင် အိုးဝေမဂ္ဂဇင်း အယ်ဒီတာအဖြစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး၊ စစ်ပြီးစ ၁၉၄၆ ခုနှစ် အသက် (၂၇)နှစ်အရွယ်တွင် တာရာမဂ္ဂဇင်းကို စတင်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ စာပေသစ် အယူအဆကို စတင်ဖော်ထုတ် ခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် စာပေလှုပ်ရှားမှု၊ သမိုင်းခေတ်လှုပ်ရှားမှု များကို ဖြတ်သန်းရင်း စာပေဝေဖန်ရေး၊ စာပေအကဲဖြတ်ရေး၊ စာပေသဘောတရားတို့ကို ရေးသား ခဲ့ပါသည်။

"စာပေဝေဖန်ရေးနှင့် စာပေလှုပ်ရှားမှုတို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်စပ်လျက် ရှိပြီး စာပေလှုပ်ရှားမှုသည် နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှု၏ ထင်ဟပ်ချက်ဖြစ်လာပေသည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် စာပေလှုပ်ရှားမှုသည် နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှု၏ လက်အောက်ခံဖြစ်ပေ သည်။ ထို့ကြောင့် စာပေလှုပ်ရှားမှုတွင် နိုင်ငံရေးစံ၊ ဝါဒစံတို့ဖြင့် ဦးစားပေး ဆွေးနွေး လာကြသည်။"[၁]

ဆွေးနွေးသည့် အကြောင်းအရာများမှာ စာပေ၏အဆင့်အတန်း၊ စာရေးသူများ ၏ အခြေ အနေ၊ စာဖတ်သူများ၏ အခြေအနေနှင့် နိုင်ငံ၏ အခြေအနေစသည်တို့ကို သုံးသပ်ကာ စာပေ ဝေဖန်ရေးနှင့် ပတ်သက်သော မိမိတို့၏အမြင်များကို ဖော်ထုတ် တင်ပြခဲ့ကြသည်။

အလှဗေဒစာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော ဆရာကြီးဒဂုန်တာရာ၏ စာပေ ဝေဖန်ရေးအမြင်များကို လေ့လာကြည့်သောအခါ ဆရာကြီးသည် သုဗောဓာလင်္ကာရ ကျမ်း၊ ဆန်း အလင်္ကာ နိဿယအနက် စသော အိန္ဒိယအလင်္ကာကျမ်းများ၊ ပလေတို၊ အရစ္စတိုတယ်တို့၏ ဒဿနရေးရာ ကျမ်းများ၊ ဥရောပ၊ ဂျာမန်ဒဿနဆရာတို့၏ ရသဗေဒရေးရာဆိုင်ရာကျမ်းများ၊ ရုရှမှ ပလက်ကနော၊ ဘလီစကီ စသူတို့၏ ကျမ်းများ၊ မတ်၊ မော်၊ လီနင်တို့၏ ရသသဘောတရား စာများကို ဖတ်ခဲ့ကြောင်း၊ သို့သော် အလှဗေဒတွင်ပါသော အယူအဆဖော်ပြချက်များသည် ထိုစာအုပ်များမှ

---

၁ တက်တိုး၊ မြဇင်၊ ၁၉၈၆၊ ၆၄။

ယူခြင်းမဟုတ်ဘဲ သူ၏အနှစ်(၆၀) စာပေအတွေ့အကြုံ၊ အနုပညာအတွေ့အကြုံ တို့ အခြေခံယူ၍ ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ အလှဗေဒဆိုရာ၌–

> "အလှဆိုသည်မှာ မျက်စိဖြင့်မြင်ရသော အလှသာမက နားဖြင့် ခံစားရသော အသံအလှ၊ စာပေခံစားမှုအလှတို့ကိုပါ ထည့်သွင်း ထားလိုက်သည်။ အလှဆို သည်မှာ အခြားမဟုတ်၊ အာရုံခံစားမှု၏ နှစ်သက်ရာကို ကိုယ်စားပြုသော စကားလုံး ဖြစ်သည်။"[၁]

ဟု အလှဗေဒစာအုပ်အမှာစာတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဆရာကြီးဒဂုန်တာရာက "ကျွန်တော်၏ ခေတ်ပြိုင်စာရေးဆရာများနှင့် စာပေဝေဖန်ရေး" ဟူသောဆောင်းပါးတွင် "စာပေအနုပညာတစ်ခုခုကို ဝေဖန်မည် ရှိသောအခါ၊ ပထမဆုံး မိမိ နှစ်သက်ရာကို ရွေးချယ်လိုက်သည် ခံစားမှုကို အခြေခံလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ စာပေအနုပညာဆိုသည်မှာ ခံစားမှုပညာရပ်ဖြစ်လေရာ ခံစားမှုကို အခြေမခံ၍မဖြစ်ပေ၊ ထို့နောက် ဘာကြောင့် ခံစားရသည်ကို ပြန်လည်တွေးတောကာ အကြောင်းအကျိုး ရှာဖွေစူးစမ်းရသည်၊ စစ်ဆေးရသည်၊ ယင်းတို့ကား သိပ္ပံအလုပ်ဖြစ်လာတော့သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် စာပေလေ့လာရေး စာပေဝေဖန်ရေးတို့ကို စာပေသိပ္ပံဟု ခေါ်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ သိပ္ပံပါလာသောအခါ ပညာရပ်ကို နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် အတိအကျသိရှိရန် လိုအပ်လာပါသည်။"[၂]

ထို့ကြောင့် ဝေဖန်သူတစ်ဦးသည် ပညာရပ်တစ်ခုကို တတ်ကျွမ်းနားလည်ရန် မလွယ်ကူ၊ အတွေ့အကြုံ တစ်ခုရှိရုံနှင့်မလုံလောက်၊ သဘောတရားစာအုပ်များ ဖတ်ရှုထားရန် လိုအပ်ကြောင်း စာပေဝေဖန်ရေး ပညာရပ်တွင် အနုပညာခံစားမှု၊ စစ်ဆေးခွဲခြားစိတ်ဖြာခြင်း သိပ္ပံသဘောနှင့် အတွေးအခေါ် အဘိဓမ္မာသဘောများ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားကြောင်း သူ၏အတွေ့အကြုံအရ သိရှိလာရသော စာပေဝေဖန်ရေး အမြင်တစ်ခုကို ဖော်ပြထားပါသည်။

"စာပေဝေဖန်ရေးနှင့် လူ့သဘာဝ" ဆောင်းပါးတွင် စာပေဝေဖန်ရေးသည် စာပေရေးရာ ကိစ္စဖြစ်၍ လူ့သဘာဝသည် လူမှုရေးရာဖြစ်၍ မဆိုင်သော်လည်း၊ စာပေဝေဖန်ရေးဆရာသည် လူပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သောကြောင့် လူ့သဘာဝသည် သက်ဆိုင်လာသည်ဟု တင်ပြ ထားပါသည်။ စာပေတစ်ရပ်ကို စာပေဝေဖန်ရေးဆရာ တစ်ယောက်က ဖော်ပြလိုက်သောအခါ–

---

၁ တာရာ၊ ဒဂုန်၊ (အမှာစာ)၊ ၁၉၉၉။

၂ တာရာ၊ ဒဂုန်၊ ၁၉၉၉၊ ၁၆၀။

"သူ၏စိတ်အတွင်း၌ ဘာရှိသလဲဆိုသည်ကို တွေးရကြောင်း၊ ထိုသို့တွေးရာ တွင် စကားလုံးသက်သက်ကို တွေးမရဘဲ စာပေဝေဖန်ရေးဆရာ၏ လူ့သဘာဝသဘောကို စဉ်းစားလာရ သောကြောင့် လူ့သဘာဝသည် စာပေဝေဖန်ရေးနှင့် ဆက်စပ် ပတ်သက်နေကြောင်း"[၁]

သူ၏ကိုယ်တွေ့ အတွေ့အကြုံဖြင့် သာဓကပြရေးဖွဲ့ထားသည်။

သူ၏စာပေဝေဖန်ရေး အတွေ့အကြုံကိုအခြေခံကာ သူ၏အယူအဆကို ဖော်ပြ ရာ၌ –

"ကျွန်တော်သည် ကျွန်တော့်ကိုဝေဖန်လျှင် ဝေဖန်သည့်အချက် နှင့်ပတ်သက် ပြီး အကျိုးအကြောင်း ညီမညီစစ်ဆေးသည်.... နိုင်ငံရေးနှင့်ပတ်သက်သော အစွဲအလမ်းတစ်ခုရှိသည်ဟု မှတ်ယူ ထားသည်.... စာပေရေးရာ သဘောထား နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဖော်ပြရာတွင် ခိုင်ခိုင်လုံလုံမရှိဟု နားလည် လိုက်သည်.... ကျွန်တော့်စာကို မနှစ်သက်သောသူအဖြစ် ခပ်ဝါးဝါးတွေ့ရ သည်.... သူက နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုနှင့်ပတ်သက်၍ အစွဲ အလမ်းရှိသူ တစ်ဦးဖြစ်လျှင် ကျွန်တော်သည် သူ့အစွဲအလမ်းနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ မနှစ်သက်ခြင်း လော.... သူသည် တစ်ခါ က တာရာမဂ္ဂဇင်းသို့ ဘာသာပြန်ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို ပို့ဖူးသည်။ ကျွန်တော် မထည့်ခဲ့၊ ယင်းကို သူ အမျက်ရှသွားနိုင်သည်။"[၂] ထို့ကြောင့် သူ၏ဝေဖန်စာကို ပြန်လည်ချေပစရာမလိုဟု ယူဆခဲ့ ကြောင်း ဖော်ပြကာ စာပေဝေဖန်ရေးအမြင်ကို လူ့သဘာဝနှင့် ဆက်စပ်ပြခဲ့သည်။

ထို့ပြင် မိမိဝေဖန်ခဲ့ဖူးသူနှစ်ဦးကို သာဓကဆောင်ကာ လူ့သဘောသဘာဝတွင် သဘော ထားကြီးသူ၊ သဘောထားသေးသူ၊ စိတ်ခွန်အားကြီးသူ၊ စိတ်ခွန်အား နည်းသူစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ရှိနိုင်ကြောင်း အချို့သောဝေဖန်သူတို့သည် သူတစ်ပါး အား ပက်ပက်စက်စက် ဝေဖန်တတ်ပြီး ကိုယ့်အားဝေဖန်လျှင် နည်းနည်းမှအထိမခံ၊ အချို့ကလည်း သူတစ်ပါးကိုဝေဖန်သည်။ မိမိကို ဝေဖန်လျှင်လည်း ခံနိုင်ရည်ရှိသည်။ "ထို့ကြောင့် စာပေဝေဖန်ရေးသည် စာပေတိုးတက်ရေး အသစ်ပွင့်ဖူးရေးအတွက်

---

၁ –ယင်း–၊ ၁၆၅။

၂ တာရာ၊ ဒဂုန်၊ ၁၉၉၉၊ ၁၆၆။

ဝေဖန်သည်ဖြစ်ရာ ကောင်းမြတ်သော စာပေဓမ္မတရားဖြစ်ပေသည်"[၁] ဟူ၍ သူ၏ ယုံကြည်ချက်ကို ဖော်ပြထားသည်။

စစ်ပြီးခေတ် လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲကာလတွင် နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများ လှိုင်းတံပိုးရိုက်နေပြီး လက်ဝဲနိုင်ငံရေးပါတီများ ပေါ်ပေါက်လာကြသည်။ အထူးသဖြင့် မတ်ဝါဒကို အခြေခံသော ပါတီတို့သည် မိမိကိုယ်ကို ဝေဖန်ရေးဟူသောအရာကို လက်ကိုင်ထားခဲ့ကြသည်။ ထိုနိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုတွင် ရှင်သန်လာသောဝေဖန်ရေး တရားသည် စာပေသို့ကူးခတ်လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် စာပေသည် နိုင်ငံရေး ထင်ဟပ်ချက်ဖြစ်လာသည်။

ဆရာကြီးသည် စာပေဝေဖန်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးစအချိန်က ဖြတ်သန်း ခဲ့ရသော နိုင်ငံရေးအတွေ့အကြုံ၊ စာပေအတွေ့အကြုံနှင့် သူ၏ခံစားမှုတို့ကို နောက်ခံထားကာ "စာပေဝေဖန်ရေးခေတ်ဦး"ဆောင်းပါး၌ သူ၏ စာပေဝေဖန်ရေးအမြင်ကို ဖော်ပြထားသည်။ ခေတ်ဦးဆိုသည်မှာ စစ်ပြီးစခေတ်ကာလကို ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။

> "ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ကမ္ဘာအရပ်ရပ်တွင် စစ်၏ခါးသည်းသော စစ်အတွင်း အတွေ့အကြုံများကို သိရှိလာကြပေသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး လှုပ်ရှားမှုကြီး ပေါ်ထွန်းလာသည်ကို ကျွန်တော် စိတ်ဝင်စားမိသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားမှု ကြီးတွင် စစ်ကိုဖန်တီးပေးသော အရင်းရှင်စနစ်က မွေးဖွားလာသော ဖက်ဆစ်စနစ် စသည်တို့ကို ကျွန်တော် လေ့လာခဲ့ရသည်။ ယင်းလှုပ်ရှားမှု ကြီးတွင် စစ်ဖြစ်ရသောအကြောင်းများကို ဝေဖန် ရေးသားကြသည်ကို ကျွန်တော် စိတ်ဝင်စားမိသည်။ ဝေဖန်ရေး သည်လည်း လူထုလှုပ်ရှားမှုကြီးကို အားဖြည့်ပေးသော ဆောင်ရွက်မှုဟု သိလာရသည်။"[၂]

ဟူ၍ ၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ တာရာမဂ္ဂဇင်းကိုထုတ်ဝေခဲ့စဉ်က သူ၏ခံစားမှု၊ ဖြတ်သန်းခဲ့သော နိုင်ငံရေး အခြေအနေများဖြင့် စာပေရေးရာကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးအတွေ့အကြုံ၊ စာပေအနုပညာ အတွေ့အကြုံတို့ရှိစ၊ နုပျိုသောအရွယ်တွင် စစ်၏ ခါးသည်းသော အတွေ့ကြုံကို ရရှိလိုက်သဖြင့် စစ်ကိုဆန့်ကျင်ကာ ငြိမ်းချမ်းရေးဘက်သို့ မျက်နှာမူလိုက်သည်။

---

၁ –ယင်း–။

၂ တာရာ၊ ဒဂုန်၊ ၁၉၉၉၊ ၁၈၁။

"စာပေယဉ်ကျေးမှုတို့သည် ငြိမ်းချမ်းရေး အခြေအနေကောင်းမှသာ လွတ်လပ်စွာ၊ အားကောင်းစွာဖြင့် ပွင့်ဖူးရမည်ဟု ယုံကြည်မိပေသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအရင်းခံအကြောင်းအရာ

သည် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်သည်"[၁] ဟူသော သူ၏ယုံကြည်ချက်ကို ဖော်ပြခဲ့သည်။

"စာပေသမိုင်းနှင့် စာပေဝေဖန်ရေး"ဆောင်းပါးတွင် စာပေဝေဖန်ရေးသည် စာပေသမိုင်းနှင့် ဆက်စပ်နေကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ စစ်ပြီးစအချိန် စစ်အတွင်းက ဗုံးကျသဖြင့် ပျက်စီးပြိုကျ နေသော ရန်ကုန်မြို့ သိမ်ကြီးဈေးအမိုးအောက်တွင် တွေ့ရသော စာအုပ်ဆိုင်တို့ကို မြင်တွေ့ရသော အခါ–

> "စစ်အတွင်းဗုံးကျသဖြင့် ပျက်စီးပြိုကျနေသော ဈေးအောက်ယက်မအကွေး အကောက်တွင် စာအုပ်ဆိုင်ထွက်လျက်ရှိသည်။ စက္ကူရှားသဖြင့် ရရာစက္ကူ ဖြင့် ထုတ်ကြသည်။ လူတွေမှာ စာငတ်နေသဖြင့် ဝယ်ကြသည်။"[၂]

ဟူ၍ မြင်တွေ့ရသောမြင်ကွင်းနှင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိုယ်တွေ့ခံစားမှုတို့ဖြင့် စာပေလောကကို ပုံဖော်ဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။ ထို့နောက်–

> "ယဉ်ကျေးမှုဆိတ်သုဉ်းသော ဂျပန်ခေတ်ကာလပတ်လုံး စာပေသည် သီးပွင့် ခြင်းမရှိဘဲ မြုံ၍နေခဲ့ရသော အမှောင်တိုက်မှ လွတ်မြောက်သောအခါ စာပေသည် အရဏ်ကျင်း၍လာပေသည်။"[၃]

ဟူ၍ သူကိုယ်တိုင်ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ခေတ်ပြိုင်ကာလကိုပါ ထည့်သွင်းရေးဖွဲ့ခဲ့သည်။ ထို့အပြင်

> "လွန်ခဲ့သော ဆယ်နှစ်ခန့်ကလည်း စာပေဘဝသည် တက်ကြွလှုပ်ရှားခြင်းကို တွေ့ခဲ့ရဖူးသည်။ ထိုခေတ်က တက္ကသိုလ်နယ်နိမိတ်အတွင်းမှ ထွက်ပေါ်၍ လာသော ခေတ်စမ်းစာပေခေတ်နှင့် ရွှင်ပျော်ပျော်၊ ပေါပင် စသောစာအုပ်တိုက် များ၏ တစ်မူးတန် စာပေခေတ်ဖြစ်၏။"[၄]

---

၁ –ယင်း–။

၂ –ယင်း–၊ ၂၀၆။

၃ တာရာ၊ ဒဂုန်၊ ၁၉၉၉၊ ၂၀၆။

၄ –ယင်း–။

ဟူ၍လည်း သူတွေ့ကြုံဖြတ်သန်းခဲ့ရသော အတိတ်စာပေသမိုင်းကြောင်းကို ပြန်လည် ဖော်ပြခဲ့ သည်။

ဆရာကြီးသည် သိပ်မဝေးသော အတိတ်မှစာပေကိုဖော်ပြပြီး စစ်ပြီးစ သိမ်ကြီး ဈေးအမိုး အောက်ရှိ စာအုပ်ဆိုင်ကို မျက်မှောက်ခေတ်မြင်ကွင်းအဖြစ် ဖော်ပြခဲ့ပြီး ယင်းတို့သည် စာပေ သမိုင်းသဘောဖြစ်သည်ဟု ဆိုခဲ့ပါသည်။

စာပေသမိုင်းနှင့် စာပေဝေဖန်ရေးတို့ ဆက်စပ်ပုံကို ဖော်ပြရာတွင်−

> "လူတို့၏အတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ လူတို့၏ဖြစ်စဉ်သည် သမိုင်းဖြစ်သည်။ လူတို့၏ဖြစ်စဉ် သည် ပြောင်းလဲနေသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လျက်ရှိသည်ဟူသော သမိုင်းဗေဒ တရားရှိသည်။ လူတို့၏ ဘဝဖြစ်စဉ်ကဲ့သို့ စာပေ၏ဘဝဖြစ်စဉ် ရှိသည်သာ။ စာပေသည် ရပ်တန့်နေသည်မဟုတ်၊ တိုးတက်ပြောင်းလဲလျက်ရှိသည်။ စာပေဝေဖန်ရေးသည် ယင်းသို့ တိုးတက်ပြောင်းလဲလျက်ရှိသော စာပေဖြစ်စဉ်ကို လေ့လာခြင်းမည်သည်။"[၁]

ဟူ၍ စာပေဝေဖန်ရေးတွင် ရည်မှန်းချက်၊ ယုံကြည်ချက်တို့ ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ သမိုင်းဗေဒအမြင် ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ စာပေဝေဖန်ရေးသည်ကား စာပေသမိုင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသည်ဟူသော သူ၏ဝေဖန်ရေးအမြင်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

"စာပေဝေဖန်ရေးအယူအဆများ အပြိုင်အဆိုင်"တွင် စာပေဝေဖန်ရေး၌ စာပေဝေဖန်ရေး သဘောတရားရှိကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ စာပေဝေဖန်သူတို့သည် ၎င်းတို့၏ဘဝပတ်ဝန်းကျင်၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းနေရာ၊ စာပေအနုပညာအတွေ့အကြုံ၊ သမိုင်းအတွေ့အကြုံ စသည်တို့ မတူညီသောကြောင့် စာပေဝေဖန်ရေးအမြင်များ အမျိုးမျိုးကွဲပြားခြားနားလာသည်ကို တွေ့ရကြောင်း၊ ထိုစာပေဝေဖန်ရေးအမြင် ကွဲလွဲချက်များကိုလေ့လာရင်း စာပေဝေဖန်ရေးတွင်လည်း သဘောတရားရှိသည်ကို တွေ့ရကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

"အစောပိုင်းအနုပညာ ဝေဖန်ရေးအတွေ့အကြုံ"ဆောင်းပါးတွင် တာရာမဂ္ဂဇင်း၌ "စာပေသစ်"ဟူသောခေါင်းစဉ်ဖြင့် ကလောင်သစ်များ ဖိတ်ခေါ်ရာတွင် "စာရေးသူ၏ အသက်၊ မွေးနှစ်၊ မိဘလူတန်းစား၊ ပညာရေး၊ ကျောင်းနေလျှင် ကျောင်းနေရာဇဝင်နှင့် လူမှုဆက်ဆံရေး၊ ဘယ်အသင်းအဖွဲ့တွင်ပါဝင်သည် စသော အတ္ထုပ္ပတ္တိ

---

၁ −ယင်း−၊ ၂၀၇။

တို့ကို ပေးပို့စေလိုသည်"[၁] ဟူ၍ ဖော်ပြထား သည်။ ထိုသို့တောင်းရခြင်းမှာ ဝေဖန် အကဲဖြတ်ရာ၌ ရေးသူ၏ဘဝနှင့်စာကို ယှဉ်တွဲ၍လေ့လာ ရန်ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်သည် "စာရေးဆရာ၏စာပေနှင့် သူ၏ဘဝ ဆက်နွယ်နေသည်"ဟူသော စာပေဝေဖန် ရေးသဘောတရားကို တစ်နည်းအားဖြင့် ဖော်ထုတ်ပြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ပညာရပ်တိုင်းတွင် သဘောတရားရှိပြီး စာပေသည် ကျယ်ဝန်းသော အနုပညာရပ်ဖြစ်သောကြောင့် စာပေလေ့လာရာတွင် စာပေသဘောတရား ရှိရန်လိုအပ်ကြောင်း၊ အထူးသဖြင့် "စာပေဝေဖန်ရေး၊ စာပေအကဲဖြတ်ရေးစသော စာပေလေ့လာရေးလုပ်ငန်းများတွင် စာပေ၏ဖွဲ့စည်း ပုံသဘာဝ၊ စာပေခန္ဓာဗေဒကို သိရှိရန်လိုအပ်ကြောင်း၊ စာပေဖွဲ့စည်းခြင်းသည် အနုပညာအလုပ် ဖြစ်၍ ဖန်တီးရသော အလုပ်ဖြစ်ကြောင်း၊ စာပေလေ့လာရေး(ဝါ) စာပေဝေဖန်ရေးအလုပ်သည် ကား သိပ္ပံသဘောဆန်ကြောင်း စာပေလေ့လာရေးကို စာပေဗေဒဟုခေါ်နိုင်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ စာပေဝေဖန်ရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော်၏ စာပေဝေဖန်ရေးကာလအစကပင် ဝေဖန် အကဲဖြတ်သောအခါ ရေးသူ၏ဘဝနှင့်စာကို ယှဉ်တွဲလေ့လာရန်ဖြစ်သည်" [၂] ဟူသော သူ၏ စာပေ ဝေဖန်ရေးမှုကို အတိအလင်းဖော်ပြထားပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

'အလှဗေဒ'တွင် ဆရာကြီးဒဂုန်တာရာက အလှဗေဒဟူသည် "အလှတရားကို ရှာဖွေခြင်း"ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့ပါသည်။ အလှကိုရှာဖွေရာတွင် အခြားသောနယ်ပယ်များမှ ရှာဖွေခြင်းမဟုတ်ဘဲ စာပေနယ်တွင်ရှိသောအလှကို ရှာဖွေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဆရာကြီးသည် စာပေနယ်အတွင်းမှ စာပေ ဝေဖန်ရေးနှင့်ပတ်သက်သော သူ၏အမြင်ကို ဖော်ပြရာတွင် မိမိကိုယ်တိုင် တွေ့ကြုံဖြတ်သန်း ခဲ့ရသော ဘဝအတွေ့အကြုံနှင့် အသိအမြင်တို့ပေါ်တွင်သာ အခြေခံပြီး ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင်ပါဝင်သော စာပေဝေဖန်ရေးဆောင်းပါးများကို လေ့လာကြည့်သောအခါ "ကျွန်တော်၏ ခေတ်ပြိုင်စာရေးဆရာများနှင့် စာပေဝေဖန်ရေး"ဆောင်းပါးတွင် စာပေအနုပညာသည် ခံစားမှုပညာရပ်ဖြစ်သောကြောင့် ပထမဆုံးခံစားမှုကို အခြေခံသင့်ကြောင်း၊ ထို့နောက်တွင်မှ ဘာကြောင့် ခံစားရသည်ကို အကျိုးအကြောင်း ရှာဖွေစူးစမ်းရကြောင်း၊ ထိုသို့ စူးစမ်းခြင်းသည် သိပ္ပံသဘော ဆောင်ကြောင်း၊ စာပေဝေဖန်သူတစ်ဦးသည် အတွေ့အကြုံတစ်ခုမျှလောက်ရှိရုံနှင့် မလုံလောက်ဘဲ သဘောတရားများကို နားလည်ရန်လိုအပ်ကြောင်း၊ ဝေဖန်ရေးပညာရပ်တွင် သိပ္ပံသဘောနှင့် အတွေးအခေါ် အဘိဓမ္မာသဘော

---

၁ တာရာ၊ ဒဂုန်၊ ၁၉၉၉၊ ၁၈၉။

၂ -ယင်း-၊ ၁၉၀။

များ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားကြောင်းကို သူ၏ အတွေ့အကြုံများမှ တစ်ဆင့် သိလာသော သူ၏အမြင်ကို ဖော်ပြထားသည်။

"စာပေဝေဖန်ရေးနှင့် လူ့သဘာဝ"တွင်မူ စာပေတစ်ရပ်ကို လေ့လာရာ၌ စကားလုံး သက်သက်ကိုသာ လေ့လာခြင်းမျိုးမလုပ်ဘဲ လူ့သဘော၊ လူ့သဘာဝကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ကြောင်း၊ လူ့သဘာဝသည် စာပေဝေဖန်ရေးနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်နေကြောင်း စသည် တို့ကို ကိုယ်တွေ့အဖြစ်အပျက် သာဓကနှင့်ယှဉ်ပြီး ဖော်ပြထားသည်။

ထို့အပြင် စာပေဝေဖန်ရေးသည် စာပေတိုးတက်ရေးအတွက် လိုအပ်သော ကောင်းမြတ် သည့် စာပေဓမ္မတရားဖြစ်ကြောင်းကို သူ၏ ယုံကြည်ချက်နှင့် ယှဉ်တွဲဖော်ပြထားသည်။

"စာပေဝေဖန်ရေးခေတ်ဦး"တွင် စာပေယဉ်ကျေးမှုတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်း အရင်းခံ အကြောင်းတရားမှာ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်သည်ဟူသော သူ၏ခံယူချက်တို့ ဖော်ပြထားခဲ့သည်။

စာပေသမိုင်းနှင့် စာပေဝေဖန်ရေးဆောင်းပါး၌လည်း လူတို့၏ ဖြစ်စဉ်သည် ပြောင်းလဲနေသကဲ့သို့ စာပေသည်လည်း တိုးတက်ပြောင်းလဲလျက်ရှိကြောင်း စာပေဝေဖန်ရေးသည် တိုးတက်ပြောင်းလဲလျက်ရှိသော စာပေဖြစ်စဉ်ကို လေ့လာခြင်းဖြစ်၍ စာပေသမိုင်းနှင့် ဆက်စပ် လျက်ရှိကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

"စာပေဝေဖန်ရေးအယူအဆများ အပြိုင်အဆိုင်"တွင် စာပေဝေဖန်သူတို့၏ ဘဝပတ်ဝန်း ကျင်နှင့် အတွေ့အကြုံတို့အပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားလာသော အချက်အလက်များကို လေ့လာရင်း စာပေဝေဖန်ရေးတွင် သဘောတရားရှိကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

"အစောပိုင်းအနုပညာ ဝေဖန်ရေးအတွေ့အကြုံ"တွင် စာရေးဆရာ၏ စာပေနှင့် သူ၏ဘဝ ဆက်နွယ်နေသည်ဟူသော စာပေဝေဖန်ရေးသဘောတရားကို ဖော်ပြပြီး စာပေတစ်ရပ်ကို အကဲဖြတ်ရာ၌ ရေးသူ၏ဘဝနှင့် စာကိုယှဉ်တွဲလေ့လာရန်ဟူသော စာပေဝေဖန်ရေးမှုကို ဖော်ပြ ထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဤစာပေဝေဖန်ရေးအမြင်များသည် ဆရာကြီး၏ စာပေအဖွဲ့အစည်း၊ ငြိမ်းချမ်း ရေးအဖွဲ့အစည်းစသော လူထုအဖွဲ့အစည်းများမှ အတွေ့အကြုံများနှင့် သမိုင်းခေတ်လှုပ်ရှားမှု အတွေ့အကြုံများ၏ ဩဇာသက်ရောက်လျက်ရှိနေသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

စာပေသည် နိုင်ငံရေး၏ ထင်ဟပ်ချက်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ စာပေသည် နိုင်ငံအကျိုးကို သယ်ပိုးသော အလုပ်ကိုလည်း လုပ်သည်။ အမျိုးသားနိုင်ငံတော်သစ်၏ လိုအပ်ချက် များကို တစ်ဖက် တစ်လမ်းမှ ထမ်းရွက်ပေးသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုနိုင်ငံ၏ စာပေတိုးတက်ရေးဟူသည် ရသစာပေ ပီသရေး၊ နိုင်ငံ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်တင်းပေးရေးတို့ အကျုံးဝင်ပါသည်။ မြန်မာစာပေ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးစေရန်အတွက် စာပေဝေဖန်ရေးသည်လည်း အရေးပါသော ကဏ္ဍတစ်ရပ်အဖြစ် ရှိနေပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ဇော်ဇော်အောင်။ (၂၀၀၀)။ ***စာပေသဘောတရားနှင့် စာပေဝေဖန်ရေးအခြေခံကျမ်း*** (ဒုကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ မုံရွေးစာပေတိုက်။

တာရာ၊ ဒဂုန်။ (၁၉၆၇)။ ***စာပေသဘောတရား၊ စာပေဝေဖန်ရေး၊ စာပေလှုပ်ရှားမှု***။ ရန်ကုန်၊ နံ့သာတိုက်။

တာရာ၊ ဒဂုန်။ (၁၉၉၉)။ ***အလှဗေဒ***။ ရန်ကုန်၊ ပတ္တမြားငမောက်စာပေ။

တက်တိုး၊ မြဇင်။ (၁၉၈၆)။ ***ဝေဖန်ရေးစာပေစာတမ်းများ (ပ)တွဲ***။ (၁၉၈၆)။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။

ဖေမောင်တင်၊ ဦး။ (၁၉၅၆)။ ***မြန်မာစာပေသမိုင်း***။ ရန်ကုန်၊ ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်။

မြန်မာအဘိဓာန်။ (၁၉၉၁)။ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။